

Statsgjelden maa ikke bringes den Fattige til Last

Taler

Hans Barlien

Dato

22 januar 1816

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om Eidsvollsgarantien

1 Hr. Præsident!

Næst at referere mig til mit forhen i Lagthinget den 24de Novbr. f. A. oplæste Votum, hvoraf et trykt Exemplar er leveret til enhver af Repræsentanterne,
5 denne Sag betræffende, og hvoraf et Exemplar følger her vedlagt, maa jeg endvidere anmærke:

Efter hvad som i Dag er besluttet, skal Odelstingets 3die §. først sættes under Qvæstion. Man har gjort Forsøg paa, at sætte dens juridiske Gyldighed i Tvivl,
10 men deri har jeg endnu ikke fundet noget Tilfredsstillende; thi naar, som vel ikke kan negtes, Souverainiteten dengang var i Rigsforsamlingens Magt, (og hvor skulde den vel ellers være den 13de Mai 1814, da denne Beslutning blev fattet?) saa er der, i mine Tanker, ingen juridisk Grund imod samme. Man har i
saa Henseende ikke heller modsagt nogen af de andre Rigsforsamlingens
15 Forhandlinger.

Jeg tør saaledes ansee dens Beslutninger ligesaa juridisk gyldige som selve Grundloven, og troer, at disse ligesaa lidet som hiin af et enkelt Storthing kan forandres, allermindst saaledes, at en saadan Forandring skulde faae
20 tilbagevirkende Kraft. Som en uundgaaelig Følge heraf skal Statsgjelden betales af Formuen; og paa hvilken Maade, directe eller indirecte, det bringes Skatteyderen, som saadan, til Last, da strider det imod denne Bestemmelse, imod de Motiver, som fremvirkede Garantien, og imod Ret og Billighed!

25 Strax efterat Garantien med 76 Stemmer mod 29 var bestemt, blev eenstemmig taget saadan Beslutning: at Storthinget først skulde erkjende Statsgjeldens Rigtighed.

30 Vel synes det at have været rigtigst, at Storthinget havde paabudet en
Formueskat i klingende Mynt og myntmæssigt Metal, og saaledes directe indløst
alle Sedler efter det garanterede Værd; men, da enkelte Menneskers Ringeagt for
Nationens Garantie og Beviser har foraarsaget, at Staten, især i den senere Tid,
og en stor Deel af private Folk ikke have erholdt den Værdie for samme, som
35 den, hvorfor de ere garanterede, og Staten desaarsag har været nødt til at udstede
et større Antal, saa har Odelstthinget udfundet et mod saadan Fremgangsmaade
svarende Middel til, ifølge Rigsforsamlingens Beslutning af 17de mai 1814, at
fremtvinge den for disse Beviser tilbørlige Respect, nemlig at formindske
Massen ved at lade Formuehaverne indlevere en vis Deel til Tilintetgjørelse.
40 Denne Maade er saameget retfærdigere, eftersom der maa formodes, at de fleste
Formuehavere have havt sin Fordeel af disse Bevisers Synken. Det bliver altsaa
den rigtige Maalestok for denne Inddragelsesmaade, at vedblive saalænge, indtil
man almindelig respecterer Sedlerne for hvad de bør.

45 Men paa det at Øiemedet skal kunne opnaaes, da maa der ved Siden af Sedler
tillige inddrages klingende Mynt eller myntmæssigt Metal i det Forhold, at de
Sedler, som ere i Omløb, naar de have vundet den tilbørlige Agtelse, da kunne
vorde realiserede i en Hast imod klingende Mynt; ligesom den Skade, som det
lovstridige Courssystem har tilføiet Statscassen, paa samme Maade bør
50 repareres.

Ligesaalidet som man kan fratage dem, som have vundet ved Cours, deres
Gevinst, ligesaalidet kan man erstatte den Tabende sit Tab, videre end hvad det
kan jevnes ved Formueskatte; følgelig bør Rigsbanksedlerne i alle offentlige
55 Betalinger og i alle Retsforhandlinger agtes og antages $3\frac{3}{4}$ Rdb. N. B. imod 1
Speci; og paa det at Ingen for Fremtiden skal kunne undskylde sig med
Uvidenhed om Lovens Bud, saa bør Norske Lovs 5 - 3 - 50 Art. paa det
strengeste indskjærpes og overholdes.

60 En frit løbende Cours eller Seddelmassens Forringelse i Værd kan ikke sigte til
andet, end de almindelige Skatters og andre Udgifters Forøgelse (følgelig ogsaa
Embedsmænds, Pensionisters og Fleres Indtægters Forøgelse) og
Formueskattens Formindskelse, og endelig til med Sikkerhed at faae en
almindelig Armod udbredt over det hele Land blandt Almuen, inden næste
65 Storthing, som da intet andet Middel kunde have end at henvende sig til
Formuehaverne om Hjælp og Redning; disse kunne da faae en skjøn Leilighed

til, ved tilsyneladende Velgjerninger mod et forarmet Folk, at tilvende sig
Himlens Velsignelser. Dog var det ikke underligt, om en saadan
70 menneskekjærlig Hensigt skulde forfeiles; thi hvor let kunde ikke Nationen
falde paa de Tanker, at de Mænd, til hvem de betroede Vee og Vel, havde
misbrugt denne Tiltroe og unødvendigen nedsænket sine Principaler i Armod.

Nu, naar Nationen begynder at gjøre sig bekjendte med Grundlovens liberale
75 Aand, at see sine Repræsentanter arbeide til det Maal, at Rigmænd skulle faae 1
Spdlr. for $3\frac{3}{4}$ Rbd. N. B. - dette, saavel som naar man, paa Grund af at Friheden
skal være lovbunden, vil indskrænke de naturligste Næringsveie og Rettigheder
for de Fattige, langt mere end de vare under det, i Thingene oftnævnte,
Jernscepter, og i samme Øieblik give Aagerkarle frit Spillerum til at øve sit
80 ugudelige Thyranie med et Cours- og Rentesystem, hvormed de kunde
ødelægge det frugtbareste Land i en Haandvending; da kan man vel ikke vente,
at bevirke den bedste Stemning.

Tillige maa jeg gjentage en Sætning, som ofte i Thingene har været fremsagt,
85 nemlig at "det er bedre, at Manges tilsigtende Gevinst gaaer forloren, naar
samme ikke kan opnaaes uden at en Eneste derved øiensynligen maa blive
forurettet." Der gives Tusinde, især af gamle Folk, som i sin Ungdom og
Manddom ved Trælarbeide kan have sammensparet en lille Capital, for at sikre
sin Alderdom mod Armod; denne lille Sum er for det første bleven reduceret fra
90 80 Species til $8\frac{2}{3}$ og ved Garantiecoursen atter til $4\frac{4}{9}$ Species. Naar man nu
atter vilde foretage en Reduction, just da man troede sig sikret ved Nationens
Garantie, saa maatte jeg spørge, om ikke disse Mennesker da blive forurettede?
Og skulde Thinget befinde, at Statens Tarv fordrer saadanne uskyldige
Slagtoffere, da tør jeg paastaae, at disses Ret, ifølge Grundlovens § 105,
95 forbeholdes.

Jeg haaber saaledes at have viist gyldige Motiver for følgende Votum:

1. Den Eidsvoldske Garantie vedbliver den eneste Bestemmelse for Rbsedlernes
100 Værd, saalænge der ere nogen i Omløb, alt under Adfærd efter Norske Lovs 5 - 3
- 50.

2. Sedlernes Masse formindskes, indtil de erholde den fornødne Agtelse, og da
indløses Resten med klingende Mynt, efter Garantiecoursen; ligesom det Tab,
105 som Statscassen har lidt ved Courssystemet, maa repareres, og disse Operationer

bevirket ene og alene ved Bidrag af eller Skat paa Formue og Næring, uden at
slig maa komme den almindelige Skatteyder, som saadan, enten directe eller
indirecte, til Byrde.

110

3. Hæftelserne i de faste Eiendomme bortfalde, og det i saa Henseende Erlagte
godtgjøres. Iøvrigt bliver Odelstingets og 3die Commitees Forslage at tage til
Følge.

115

Kilde

Storthings Forhandlinger i Aarene 1815 og 1816, del 3 (II), s. 45-51.

120

Emner

Fattigdom, Økonomi

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/statsgjelden-maa-ikke-bringes-den-fattige-til-last>

125

130

135

140